ANY I. BARCELONA 1.r DE MAIG DE 1868. NOM. V.

LO GAY SABER.

PERIÓDICH LITERARI QUINZENAL

FET PER ESCRIPTORS CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS.

Administraciò y Redacciò, Argentería, nom. 44.

Surt lo 1 y 15 de cada mes.—Préu: Barcelona 2 rs. cada mes, fora 2 y 1/2 y al estranger 3 rs.—Se suscriu en totas las llibrerías.

Un nombre sol 1 rl.—Los no suscrits no tindràn folletí.—Los reclams á 1 rl. la ratlla pèls no suscriptors y 1/2 rl. los suscriptors.

SUMARI.

Jochs Florals en lo segle XV.—Los llauradors, de *Marian Fonts*.—La dobla de quatre, de *J. Roca y Roca*.—Una papellona blava, de *Bonaparte Wyse*.—Santa Creu, d' *Antoni Careta*.—La filosa, de *F. P. B.*—Al sol, de *J. Arroyo y Almela*.—Lo ciclop, *traducciò d' Enripides*.—De porta, en porta, de *E. Girbal*.—Curiositats.—La malalta, de *D. Torrent*.—Passatemps.—Correspondencia, de *J. M.* —La religió cristiana, de *M. Franquesa*.—Novas.—A. Arminda, de *F. Ubach y Vinyeta*.—Pensaments.—Reclams.

JOCHS FLORALS EN LO SEGLE XV.

ROP ne som de la festa dels Jochs Florals y grat creyém que 'ls dará á nostres llegidors lo saber com se feyan en lo segle XV, baix lo regnat de Fernan d' Antequera, lo quin seguí donant, (com aixis ho havia disposat son antecessor Martí *l' humá*) quaranta florins d' or, pèl major lluhiment de la cerimonia. Ningú millor pot esplicarho que aquell que n' era 'l cap y l' ánima, lo savi marqués de Villena, y que 'ns deixá per sort una esplicaciò molt per pessas menudas y ben entésa. Deixémlo donchs parlar: en lo sèu tractat de la *Gaya sciencia* diu:

«Las materias que 's proposavan essenthi N' Enrich, eran uns cops, llohansas á la Verge, altres, cassos d' amors ó de bonas costums. E arribat que n' era lo dia previngut, se congregavan en lo paláu hont jo 'm trobava ab los mantenedors y poétas, y 'n sortiam tots plegats ab bon ordre, duhent al davant als verguers, y 'ls llibres del art y lo registre aprop dels mantenedors: é arribats al capitol, que ja n' era aparellat e guarnit de ricas telas tot ell, e fet un lloch, al bell davant ab esgrahons, hont s' hi asseya N' Enrich, que á sos costats tenia 'ls mantenedors, e tenint á nostres péus los escribants del consistori e 'ls verguers mes avall, e á terra cobert de catifas, e fets dos cercles de tamborets hont seguts estavan los trovadors, e al mig una taula quadrada de la alsaria d' un altar coberta de panys d' or e damunt d' ells los llibres del art e la joya, e á má dreta estava la cadira alta pèl rey, *que molts cops hi era*, e molt gran aplech de gent que allí venia: e feta quietut s' alsava lo mestre en teología qu' era un dels mantenedors, e feya un pressupósit ab son tema y sas provas y llohansas de la gaya sciencia é d' aquella materia que s' havia de tractar en aquell consistori, e fet açó 's tornava á seure.

«E aprés un dels verguers deya, que 'ls trovadors allí congregats mostrassen e llegissen las obras que tenian fetas sobre la materia ja per avant senyalada. E cada hu d' ells s' alsava e llegia la obra que tenia feta, ab véu clara, e dúyanlas escritas en papers damasquins de tots colors, ab lletras d' or e plata e molt hermosas pinturas com millor cadascú podia: e á mesura que anavan sent llegidas, cadahú las posava á mans del escribá del consistori.

«Teníantse apres dos sentadas, una secreta y un' altra pública. En la secreta tots feyan sagrament de jutjar dretament e sensa parcialitat, segons las reglas del art, quina era la millor de totas las allí presentadas e llegidas ab tots sos punts y comas pèl escribá..... E totas aixi vistas, á la que no s' hi trobava vicis, ó menys ne tenia, era la escullida per esser premiada ab joya, segons votaciò.

«En la sentada pública se congregavan los mantenedors e trovadors en lo palau de N' Enrich que n' eixia ab ells, com ja queda dit dessus, dirigintse tots plegats al capitol de frares predicadors; e ordenats e servant quietut, jo 'ls feya un presupósit llohant las suas obras é declarant quina havia estada la guanyadora de pris, e aqueixa la portava l' escribá del consistori en pergamí ben adornada ab lletras de colors llampants, e sobre posada la corona d' or, y firmavaho N' Enrich al cap d' avall, e aprés los mantenedors y sajellávala, l' escribá ab lo sagell del Consistori, e portava la joya al davant de N' Enrich, e cridat l' autor d' aquella obra, donávaseli la joya e á mes la obra coronada per memoria, qual obra era assentada en lo registre del consistori, donant autoritat e llicencia per que se poguès cantar ó dir en públich.

«E termenat açó tornavan d' allí al palau tots en ordre, e lo qui guanyat havia la joya, anava entre dos mantenedors, e un servent acompanyat de menistrils e trompets li duya la joya, e arribats al palau los dava confits e vi; e aprés sortian los mantenedors e trovadors ab los menistrils e joya acompanyant, al qui l' havia guanyada fins á casa sua e aixi se mostrava bè l' aventatge que Dèu y natura donava als enginys clars.»

Ara si Dèu nos ajuda en lo nombre vinent tractarém de com se fan avuy dia per major lluhiment de nostra dolsa llenga.

LOS LLAURADORS.

Ja apunta la celistia,
despértat, llaurador;
lo serenet t' espera,
te cridan los moixons.
Los tèus fillols te besan
quan tú te ne vas al camp:
bè n' hajan tas llauradas,
bè n' haja l' tèu treball.

Miraulo en las hortas, miraulo en las vinyas,
miraulo en las eras, quan lo torra l' sol;
lo pallús li aixuga del front la brumera,
y 'ls solchs de la terra remulla ab suor.

Que son las penas
del llaurador,
fruits y riquesas
de las nacions.

—

Ja l' grá en la terra grilla,
ja l' arbre apunta 'ls brots,
y d' ells naix la ventura
del pobre llaurador.
Ja creixen y s' pilotan
colorejant los fruits:
esperansa del pobres,
sigaune bèn vinguts.

Miráu la groga espiga jugatejant ab lo aire,
miráu com vermellejan los tendres fruiterals,
llurs reimadas mostran las pampolosas vinyas,
y l' fruit de la olivera doblega los pollanchs.

Mes ¡ay! ja sona
la tempestat.
Dèu de l' altura
guárdans los camps!

—

Ja la tormenta calla,
ja acaba la negror,
ja 'ls camps lo fruit presentan
al content llaurador.
Fillas, esposas, mares,
féu tots de culliters,
que 'ls fruits de la cullita
son lo pá del ivern.

Ja 'ls frets espampolan los arbres y vinyas;
ja 'ls gels enmirallan al trist llaurador,
y en tant á la flama del foch qu' espurnega,
fills, mares y esposas li donan consol.

Y en santa vida,
passa content
treballs y penas
pregant á Dèu.

Reus. MARIAN FONTS.

LA DOBLA DE QUATRE.

RONDALLA FANTÁSTICA.

Ja som á casa de un avaro: quatre cadiras de boga esbotsadas: un banch que faltantli una cama está arreconat á la bruta paret: una taula de pi que ja no es de cap color, quelcuna estampa enganxada darrera de las portas y un pronóstich sostingut en un tros de fusta per duhas bolas de plom, son los mes bells ornaments, los mobles mes prehuats de la cambra de l' usurer.

¿Qui diria al entrarhi que son amo podria, no solzament enrejolarla, sino fins cobrirla de doblas de quatre?

No 'us penséu que per ço prou hi mormula tot lo vehinat. Mes ay: pot tant l' enveja malehida! Perque 'l vehinat no tè cent ó dos cents duros pera deixarlos á quelcú al baix interés del cinch per cent.... cada mes (cosa, que siga dit de pas, permesa la veyém avuy dia per las lleys que sabiament nos regeixen) veuréu que tots signan ab menyspréu al Sr. Gregori; oiréu que de baix en baix li diuhen usurer, avaro y que sè jo que. La Pona diu á l' Antonia que es la sangonera dels pobres: l' Antonia diu á la Pona que fora capás de vendres á sos pares, si 'n tinguès; y tots plegats diuhen que ja tè una cama á l' infern.

¡Pobre home! Ben segur que tampoch ningú sab veure sas grans virtuts: si vejessen sa abstinencia fins los mes pobres s' horrorisarian: si vejessen los sacrificis que ab molt de gust s' imposa! Los martres no baratarian sos martiris ab los qu' ell sufreix.

Rich de diners: pobre de sentiments y de afeccions; no tè mes companys que las doblas de quatre, fredas é insensibles com lo sèu cor: bè se pot dir ben clar, que si perdia los diners, moriria d' aburriment.

Tancats los guarda en un subterrani, ahont gasta las horas del dia sens' adonarsen. Y es tant lo que 'ls estima, que fins se mormula que 's fá 'l llit damunt de la caixa, segretaria de son tresor.

Nosaltres creyém molt bè tot aixó, y per ço hem escrit sens cap mica d' escrúpol lo que se 'ns ha contat de la sèva vida y miracles.

Proba gran de que tot lo dia lo passa ab sos millors amichs (com ell anomena á n' als diners) es que ara que son dos quarts de set, obra la porta que dú al subterrani en lo quin desd' en havent dinat que s' hi estava. ¡Guaytéulo! Sos negres ulls posats á mig cap que lluentejan com duas guspiras, son nas llarch y punxegut, sos llavis estrets y comprimits, y sobre tot sas inquietas miradas y cert desfici que en la cara se l' hi pinta, nos diuhen clarament qui es y ab que pensa: al obrir la mig amagada porta, guayta inquiet per tots cantons. No tingas por avaro miserable, lo bruit que sens no son trepitjadas, que lo soroll que tanta por te dona, es lo que fan quatre gotas que mullan l' enrejolat del carré....

L' efecte de la pluja ha aclarit son visatje, talment com una tomba de la que l' ayga del cél n' ha tret la pols. Al enténdreu aixis deixa anar una d' aquellas fondas riallas que solsament pot eixir no dels llavis, si tant sols de la gola d' un dimoni, y dix tot despenjant lo pronóstich de las bolas de plom:—Calla.... calla.... vejám.... Avuy som dijous... si dijous setze de Desembre.... Dijous... dijous... dijous...— Y alsant lo cap pensivol, fixa los ulls en las vigas... y no diriau perque?... Perque al costat de la ratlla que indica en lo pronóstich lo dijous setze de Desembre, hi ha un punt fet ab tinta, y aquell punt vol dir que en tal dia cahuen las pujas d' una cantitat que tè deixada, y aixó vol dir que abans de acabarse 'l jorn tè d' anarla á cobrar.

Despres d' una estoneta de rumiar, satisfet agafa un parayga de cotó vermell: apaga 'l llum y tancant la porta, surt fora de casa.

Las gotas que ajuntadas han caygut damunt los terrats 'han fet que las canals las llansesin brunzentas al carré: l' ayga corra fent regaró per las voras y lo llum dels fanals reflecteix en l' empedrat: qualque persona passa embolicada fins als ulls fregant los mig tencants aparadors de las botigas; tant sols lo nostre avaro passa per dessota las canals, y ni la ayga que li cau ressonant damunt la tela del parayga, ni al que li entra per los forats de las sabatas lo trauhen de son recullíment.

No vulgau pas saber, llegidors mèus, qu' es lo que pensa. Lo Sr. Gregori pensa tot lo que pensa un usurer que va á cobrar las pujas d' una cantitat deixada; lo que pensa 'l butxi que va á executar lo manament de la lley; lo que pensa 'l peix gros quan se menja al xich.

De sopte, fregantli casibè la roba, passa un carruatje rebrunzent: los raigs de sas rodas s' uneixan y 's confonan y unas quantas gotas de fanch alsadas pel cotxo, van á clavarse á la cara de l' usurer:—¡Miserables! esclama aixugántselas ab los dits, avuy llansau llot á la cara del qui demá vos confondrá tirantvos'hi la vergonya.... Avuy mentres lo pobre de fora y rich de dintre va ab son parayga de cotó vermell, lo pobre de dintre y rich de fora camina á l' abim de la miseria arrossegat per dos cavalls!... ¡Ah! quan demá truquis á ma porta.... Ja te 'ls darè 'ls diners; mes ja 't recordarás del fanch que á la cara m' has tirat.

Tot murmulant entre dents aytals rahons, arriba lo Sr. Gregori á la fosca escaleta d' una casa. Puja ab dalit los vuytanta quatre grahons: altres tants ne pujaria sens cansars'hi, valdement sos xexanta vuyt anys, pus dalt l' escala hi tè de trobar lo bálsam del repós, trobant'hi á un de sos millors amichs, un d' aquells que segons sas doctrinas jamay han fet penedir á ningú d' haberli posat estimaciò.

¿Qui pot esser l' amich de l' avaro? ¿Qui pot esser lo fael company de l' usurer? Ja 'u sabéu ó al menys vos pensaréu que sos amichs no son altres que las doblas de quatre.

Arriba al cap damunt de l' escala: al oir sas petjadas s' ha obert la porta y darrera d' ella se l' hi ha presentat la llagrimosa cara d' una donzella ab un llum de cuyna á las mans.

—Ola noya, com aném? l' hi ha dit lo Sr. Gregori.

—Ja 'u pot veure; quan cahuen gotas senyal que hi ha tèmpesta: quan se 'ns escapan las llágrimas....

—Bè, bè, bè, bè.... esclamá l' usurer ni menys deixantli esplicar sas llástimas.—Tú ja pots pensarte perque vè 'l Sr. Gregori.... las moscas s' en van ahont sentan olor de mel... las formigas al graner que hi ha lo grá... y nosaltres..... nosaltres..... bah... bah... ja 'u entens... vinch á cercar la dobla de quatre que avuy vos ha caygut.

La noya que s' aixugava los ulls ab son davantal no li torná resposta, tant sols agafant ab una ma lo llum que en la clau del pany penjat havia, ab l' altra agafava tremolenca la mániga del gech del Sr. Gregori y lo feya entrar en una cambra.

Blancas com la nèu eran sas parets: al fons una arcova ab cortinas de robell deixava veure un llit en lo quin una malalta agonejava afadigada. A un costat del llit una xinxeta que al mateix temps que feya llum á un Crist, pintava ab lo groch color de cadavre los objectes del entorn, y deixava veure á l' altre costat del llit l' imatje vertadera de la mort.

Ab sos ulls sense ninas, sa boca sense llavis, y mostrantne solzament ossos descarnats y d' un color blanch y groguench al mateix temps féu horrorisár al usurer. La calavera 'l mirava ab indiferencia: posava una cama sobre l' altre, y apuntalant lo cap ab son bras, tenia lo cotze damunt lo coixi de la malalta.

—Ja 'u véu, digué la donzella al Sr. Gregori, la mare está mala... tan mala que no crech pas que demá puga ja besarme.

La calavera torsá la boca en mig-cercle cap amunt, com aquell qui riu: l' usurer arronsá las espatllas, com dientli:—¿qué m' esplicas á mi?: la malalta aixecá 'l cap y féu reflectir sos ulls de foch en los ulls del avaro. Quantas cosas deya aquella mirada!... Y per ço res digué al Sr. Gregori.

—Noya: jo he vingut per diners y sens' élls no vull entornarmen: dónam la dobla de quatre y que Dèu torni la salut á la tèva mare.

—Per Dèu Sr. Gregori!...

—Res!... res!... Avuy vens, y avuy déu pagarse.....

—Senyor Gregori, potser demá haurem d' enterrar á la mare... deixim l' unsa perque puguém enterrarla y ferli lo bè com á cristiana... y no com tants infelissos que...

—Bah, bah, vinga la dobla de quatre y deixa 't de cosas... quan un se mort... quatre pams de terra al damunt y amen Jesus.

—Tinga la dobla de quatre, tinga, y que quant arrive la sèva mort, Dèu no li donga res que quatre pams de terra per sepultura!

Y l' hi doná la moneda: l' avaro ab la rialla del mal lladre, se la ficá á la butxaca de l' hermilla, y mentres se cordava los botons del gech, la malalta aixecavas y tornava á mirar fit á fit á l' usurer: ab una mirada mes ardenta que la dels llams del cel, ab una cara mes horrorosa que l' infern y ab una espressió que 's fixá dintre 'l cervell de l' avaro, y que li gelá la sanch de las venas. Pareixia dirli:—M' has robat la pau del cos; y ara 'm robas la de l' ánima... que Dèu te la prengui també quan arribes á l' hora de la mort.

Després l' avaro fugia plé d' esglay, y en un moment, s' ohi un gemech de l' agonejanta: la calavera ab sa freda má li tocava 'l cor y li parava la vida. La donzella que plorant s' havia deixat anar á una cadira aixecantse esverada s' abrassava ab lo ja fret cadavre de sa mare, y la calavera corria darrera de l' usurer fent ressonar los esglahons de l' escala al sech cruixit de sos ossos descarnats.

(*S' acabará.*)

J. Roca y Roca.

UNA PAPALLONA BLAVA.

Hém rebut un exemplar molt ricament estampat del volum de poesías d' En Williams Ch. Bonaparte-Wyse. Si be deixém pèl nombre vinent lo parlar de las jolías composicions que contè; avuy ab tot nos creyém en la obligaciò, molt agradable per naltres, de ferne coneixe un retall. Si per la mostra se coneix lo panyo tots los llejidors del *Gay saber* podrán ferse cárrech dels richs filons que amaga la mina que á sos ulls obrirém mes endavant. La poesía que posém é ratlla seguida es estada presa á la pura pensa.

L' AVUGLO DI BAUS.

La caro de Leloun, jouino avuglo Baussenco,
Tant lusis de bonur, tant de joio maienco,
Vesès, que l' enfantoun, quan sautejo au soulèu,
Es mens benura qu' elo en soun triste toumbéu.
Mai sa gauto, de-fes, me parèis touto palo,
E tremolo sa voues coume un cant de cigalo;
E sèmblo avè regrèt dóu grand cèu estela
E dóu clar trelusènt, é dòu roucas pela.
Vai, ploures pas, Leloun! vai, ploures pas, chatouno,
Pèr l' auceloun que volo ó la flour que boutouno;
Car lou Bèu, lou Courous, lou Grand e lou Verai,
Es l' amo, e noun pas l'iue, que n' acampo li rai.
Lou niéu envirounant toun amo clarinello
Es un eissame pur d' angeloun, vierginello,
E soun escuresino es un divin cledis
Pèr escarta la serp liuen de toun paradis.

LA CEGA DE BAUS.

(*Ensaig de traducciò catalana.*)

La cara de Isabel, noya cega Bausenca
tant d' alegría llú, y joya primaverenca,
que fins lo tendre nin que al sol juga ab delit,
es menys fortunat qu' ella en sa sepulcral nit.
Mes, per sa galta á voltas trista grogor s' hi acala,
sa véu dolsa tremola, com un cant de cigala,
y que s' anyora apar del gran cel estrellat,
y de l' estany clá' y net, y del rocam pelat.
Oh, Isabel, no ploris! no ploris nina aymada
per l' aucellet que vola ó per la flor que 's bada,
perque lo Ver, lo Hermos, lo Gran y lo que 's créu
es l' ánima, y no l' ull, la qui á tots temps ho véu.
La nit environant t' ánima pura y neta,
no es mes que un dòls aixam de serafins, nineta,
sa ombra la fá un reixat que Dèu vá entrellassar
perque á ton paradis la serp may puga entrar.

SANTA CREU.

I.

—¡Mare!
—¿Qué vols?
—Vull llevarme.
—Abiat vinch. Calla, fill mèu.
—Vull esmorsar, que tinch gana.—¡Mare! mare!
—Calla tè.
—Mare, ¿m' ha comprat las rosas?
—Las rosas dius? Qué 'n vols fer?
—¡Ay ay! Si ahí ja vaig dirli.—Pera guarnir lo platet.
—(Ay ni menys me recordava—de que avuy fos Santa Creu.)
No, fill, á casa; no 't mogas,—qu' enfadarias la gent.
—¡Jo vull flors!... ¡Jo vull a...anarhi!
—Bè, calla, no plores mes.

II.

—Bon dia, senyora Llucia.
—Bon dia tinga, Mercé.
No 'm creya pas que fos viva,—com no la veya fa temps.....
¡Mare de Dèu! Qué está bona!—¿D' ahont lo tréu tan de greix?
—Sino que sian rabiadas.....
—Ja m' ho sembla.
—Donchs no 'u sè.
perque li dich, filla mèva—que perdo l' enteniment
á darrera las criaturas:—en Peret, avuy mateix,
ha comensat que volia—que li guarnis lo platet.....
—Si: tres ó quatre mossetas,—lo noy de vosté, lo mèu,
los dos de ca 'l cadirayre—y 'l menut de ca 'l ferrer
han guarnit una capella—per captar... Bè ¡qué hi farem!
—A mi ray! Res me faria;—mes ¿no sap com sòn la gent?
Tot seguit diuhen si 'ls pares—hi consenten pels diners.
—Xarrayres, gent cremadora,—que, com no tenen que fer.....
¡Miressels!
—¿Qué?
—La quitxalla.—¡Cóm corren! qu' están contents!
—¡Ay Jesus! Santa ignocencia!—No 'u farán al nostre temps.....
Señora Llucia, perdone,—que han tocat tres quarts de déu,
y si l' home arriba á l' hora—y no troba 'l dinar fet.....
Perdone, señora Llucia.
—¡Aném! vaja en nom de Dèu!

III.

¿Ahont s' han ficat, que no 's vehuen?—¡Ah! Sòn á ca 'l adroguer!
No 'ls haurá pas topat gayre,—que surten molt malcontents.
Se 'n van cap á una senyora...—¡Qué lletja! Mare de Dèu!
—A vosté, senyora hermosa
que tè la cara de rosa,
¿un dineret per' Santa Creu?—
A no haverli dit bonica,—no 'ls haguera donat res;
mes ara tota estufada—los allarga no sè que.
Amaguemnos, que no vingan.—Ja m' han vist, no hi ha remey.
Mes veniu aquí, ninetas,—vosaltras las que dihéu
quan tractau de rebaixarme—que de galan no 'n tinch res;
los infants vos desmenteixen,—pus dihuen en altas veus:
—A vosté, senyor galan
que tè la cara de diamant,
¿un dineret per' Santa Creu?—
Aquí 's paran, jo 'ls pregunto:—¿Qué 'n voléu fer dels diners?
—Farém llum á la capella.
—Y també barenarém.
—Bè. Bons minyons. (Com s' esplican.)—Aquí van quatre quartets.

1867. ANTONI CARETA Y VIDAL.

LA FILOSA.

(RONDALLA.)

(*Acabament*).

XI.

DE LO QUE FEYAN 'L REY FRADERICH Y SA MULLER TANTOST ARRIBAREN AL CASTELL BRUNISELDA Y TOTS QUANTS AB ELLA VENIAN.

Y are sabréu com Fraderich y sa muller qu' havian dat mort feya ja déu anys al rey, passavan moltas vespradas en una finestra del castell entretenintse tirant de viu en viu al fosso, que ple de serps estava, petits moixons que ab eix fi y objecte feyan cassar de dia pèls seus patges.

Y perque 'ls aucells volar no poguessen 'ls lligavan ab un fil al coll una pedra pesanta y ab l' esguart 'ls seguian fins á tant que á terra queyan y l' riure 'ls duya als llabis 'l veure los bataments d' alas ab que las pobras bestias tractavan de fugir de las serps verinosas.

Y véuse aquí que mentres en això s' entretenian, trucaren molt fortament á la porta del castell, de modo y de manera que 'ls dos tots s' espantaren. Mes quan sapigueren que qui trucava no era altre qu' un aplech de donas y noyas que aculliment volian junt ab un peregrí que ab ellas venia, Fraderich y sa muller se mig rigueren al oure consemblant nova perque pensaren divertirse un xich ab aquella bona gent que cobert demanava. Y aixís ordre dongueren de que 'ls obrissen y 'ls fessen entrar.

Y quan á sa presensa 'ls tingueren, véuse aquí que Bruniselda s' abansá y oferí al rey la petxina de plata y á sa germana, que no la conegué, la camisa de llí. Y mólt los reys se divertiren ab tant estranya oferina. Y com 'ls preguès Bruniselda á l' un qu' olorás la mig oberta petxina de plata y á l' altra que 's probés la camisa, veuse aquí que la cregueren y la petxina quan fou aprop dels llabis del rey se cloguè y 'ls hi apretá tan fortament com si ab unas estanallas agafat los hi haguessen, y quan ella la camisa tingué ficada, se va estrenye tan aquella que ni alé pera parlar tenia.

Y llavors fou com Gerart tot trayentse 'ls hábits de roméu tractá al rey de feló y á la reyna de mala muller. Y Bruniselda va dir esser ella la hereva dels bèns de son pare y no 'l que la havia robada dotze anys feya.

Y quan Fraderich sentí estas paraulas, mes enujat se va posar. Llavors Gerart li dix:

—Jo 't trauré lo mòs que 't priva de parlar, si 'm promets bátret ab mí.

Y com ell li signés qu' ho faria, llavors Gerart fermá las portas de la cambra y li arrencá dels llabis la petxina.

Fraderich vejés sens ajuda y no tinguè altre remey que batres y la má de Dèu volguè que Gerart li traspassás lo cor de part á part, venjada quedant aixís la mort del pare de Bruniselda.

Y á la mala germana, finada la trobaren quan vulgueren lliurarla del oprimiment de la camisa.

Y veuse aquí que tots los vasalls ne foren molt contents de la mort del malvat Fraderich, perque tothom l' aborria, y com havian estimat tant á la primpcesa, ara que de nou la veyan entre ells, semblava que se tornasen folls d' alegría.

Y á Fraderich y sa muller los tiraren al fosso de las serps.

Y Bruniselda y Gerart se maridaren é hi haguè festas, torneigs y tota sort de jochs. Y de molt lluny arribaren campions á honorarlos.

Y al cap del any un fill hermòs com sos pares vinguè á alegrar la dolsa vida d' aquests y féu lo content de Beatriu que 'l acompanyava sempre. Y quan lo primpcep tinguè vint anys, y Beatriu vint y sis, Gerart y Bruniselda 'ls casaren y 'ls nomenaren reys de totas sas terras. Y á las bodas hi vingueren las once tias del nuvi que s' anomenava Arnau y que s' havian casat totas ellas ab primpceps y reys, y portaren á sos nebots mòltas penyoras ricas en senyal del bè que 'ls volian.

Y 'ls reys novençans en mostra de agrahiment, per compte de la serp enrotllant al pi que tenian per empresa, hi posaren la filosa que de tant de bè 'ls havia sigut ocasiò.

Y ara veuse aquí com fou veritat lo pronóstich que havian fet á la menuda Beatriu, de que 's casaria ab lo fill d' un rey.

FI.

Agost de 1865. F. P. B.

AL SOL.

Guerrer de cabells d' or, clar rey del dia,
¿Quina má 't va vestir t' arnás de flamas,
Et va obrir per l' atmósfera una via,
Y á ton carro l' espay va abandonar?
¿Qu' estel á ton sguart porrá vantarse,
Si 'ls lluceros pahoruchs s' esmortueixen,
Si cuitada la lluna va á sfonzarse,
Ab sos negres caballs dintre la mar?

Hermós avuy com llay com eixes palmes
Que un Maig semblen gotjar etérn, perpetu,
En el cel hi sentares tos realmes
Y 'ls delms d' amor dels homens rebs tostemps:
Y en tant els anys y 'ls huracans per terra
L' ansina tomben, y á les valls las penyas
Del cim fan caure de l' altiua serra,
Sols tú n' ets fora 'ls huracans y 'l temps.

Quan per los aires la tempesta brama,
Quan els vents fent rodar el pesant carro
Que porta 'l tró, dels llamps entre la flama,
Punya á la terra fen de pòl á pòl:
Llavors pareixes, y somrius, y alegres
El cel, la terra, tot... perque, ¿que fora
Del mon, del hom, si en ell, en ses palpebres
No s' ajocava ta mirada, ó Sol!

¡Y un jorn no 't voré pas!... no 't voré spandrer
Gloriós un mar de foch per l' ampla plana,
Ni en el cenit vivificant romandrer,
Ni en el ponént las ombras evocant.
Ni voré somrojada, avergonyida,
Aixecar de ton tàlem á l' aubada,
Y despres d' ella á tu, leixant dormida
La mar, ton bell palau, per el llevant.

Mes no 't vantes: Dèu sap, mes que t' asombre,
Si estan fixats los jorns de ta existencia,
Si, sots lo pés de unas edats sens nombre,
Sofrás un jorn nostra comuna fi.
Pot ser quel dia de demá, insensible
Sies al crit del áuba que 't disperta,
Que llas d' anar un sigle y atre sigle,
Encara 't dorgues en l' espay abuy.

Valencia 30 Març.

JOSEPH ARROYO Y ALMELA.

LO CICLOP

D' EURÍPIDES.

PERSONATGES.

SILENO.	ULISSES.
CHOR DE SÁTIRS.	LO CICLOP.

Passa l' escena á l' boca del cau de Polifemo: al péu del Etna.

SILENO.

Oh Baco! Per tú estich patint avuy dia milers de malauransas, com en lo temps en que mon cos tenia tota la forsa de la jovenesa: un cop quan agitat pèls furors enviats per Juno, tú te 'n refugias deixant las nimfas de las montanyas que 't criaren: desprès quan en la brega dels gegants jo convertit en brau campió matava al tèu costat á Encelado traspassantli l' escut d' un cop de llansa... Fixémnos un xich... Haurè vist en somni lo qu' estich dihent?—No, per Júpiter! Jo mateix mostrí á Baco las despullas del mort. Y ara segueixo una obra mes penosa encara. Perque aprés que Juno haguè contra tú llevat aquests piratas de nissaga tirrenenca, pera véndret en una terra llunyadana, sapigut per mi aquest fet, m' embarqui ab mos fills pera cercarte. A la punxa de la popa manejantne ab mas mans lo timó, governava 'l vaixell, y mos fills asseguts als banchs dels remayres y fent blanquejar l' escuma de la mar blavenca ¡oh mon mestre! també 't buscavan. Ja 'ns acostavam al promontori de Malé, quan una ratxada de vent de Orient bufant contra la nau, aquí nos llansá, sobre las rocas del Etna, ahont los fills del Dèu de la mar que tenen un ull tan sols, los Ciclops homeyers, en sos salvatjes antres hi vihuen. Catius, som esclaus en la casa d' un d' ells, y aquell á qui servim s' anomena Polifemo, y en lloch dels joyosos crits de nostras festas báquicas, pasturém los remáts d' un Ciclop impío. Mos fills, joves encare, menan los moltons á las colladas mes llunyas; mes jo m' estich aquí, encarregat d' omplir los abeuradors, de netejar aquesta cova, y de servir á aquest Ciclop malehit en sas abominables orgias. Y ara com ara la necessitat m' obliga á cumplir la feyna que se m' ha donat, y á escarbotar la casa ab aquest rascle de ferre pera rebre en la bauma netejada á mon amo, apartat de sos moltons. Mes ja veig á mos fills que s' atansan tot pasturant sos remats. ¿Qu' es donchs aixó? Será l' esbalotador acompanyament dels *sicinnis* (*) com en lo temps que en vostras disbauxas nocturnas, acompanyant á Baco, anavau á casa de Altea, executant lascivas dansas als sóns de la lira?

STROFA.

Lo Chor. Ahont vás donchs, tu qu' ets nascut de noble pare y de noble mare? Ahont vás per aquests penyascals? No tens aquí una dolsa brisa á redós del vent, un abundós herbey, y l' aygua corrent dels rius, reposant en los abeuradors, aprop de las covas desd' hont te cridan los béls de tos petitets?

Psitt! No 't vols acostar aquí? Té 'n vols anar? No vols desbrotar aquesta herba? T' allunyas d' aquest prat cobert de rosada? Ohé! te vaig á tirar una pedra. Baixa animal de las llargas banyas, retorna á l' estable del pastor, del Ciclop salvatge.

Antestrofa. Mig-bada tas mamellas plenas de llet pera donarla als anyells que abandonas en son jas de palla: aquests petitets que han dormit tot lo jorn, te cridan ab sos béls. No tens d' anar aixís com aixis, deixant los freschs herbeys, á tancarte á l' estable á l' ombra de las rocas del Etna?

Mes aquí ja no hi há mes Baco, ni chors de balls, ni bacans armadas de *Thirses* (**) ni joyosos bruits de tambors á la vora de las fonts d' aygua saltadora, no hi há ni las frescas gotas de vi, ni 'l mont Nysa ab sas nimfas.

Epode. Canto un himne báquich á la salut de Venus, al seguiment de qui jo volava ab las bacants dels péus d' alabastre. Oh estimat Baco, hont vius tu solitari, agitant ta blana caballera? Jo, ton servidor, servesch al Ciclop de un sol ull; jo só esclau, errant á la ventura, vestit d' una miserable pell de boch y privat de ta amistat.

Sileno: Calléu, fills mèus y diguéu á los criats que fassan entrar los remats á la bauma de la roca.

Lo chor. Anéuse 'n vosaltres (*á Sileno.*) Mes pare d' hont vens ab tanta pressa?

Sileno. Veig prop de la riva com se va acostant cap aquí un vaixell grech, ab sos remayres y baix lo governament d' un capitá. Sobre sos caps hi duhen gots vuits: faltats de queviures, venen aquí carregats d' urnas de treure aygua. Oh malaurats estrangers! ¿Qui podan esser? No saben ells qui es nostr' amo Polifemo, tota vegada que venen á eixa llar inhospitalaria á caure miserablement á la gola del Ciclop antropófago. Mes estigáu quiets, pera que pogam saber perque 's dirigeixen de Sicilia, á las penyas de l' Etna.

(*) Ball dels Satirs en las festas de Baco.

(**) Vara cuberta de fullas d'eura y de parra que usavan las bacants.

Ulisses: Estrangers, voldriau dirme d' ahont podriam treure aygua corrent pera mimvar nostra set, y si quelqú voldria vendre que viures á neccessitats mariners? Mes que veig! Sembla que hajam abordat á una terra consagrada á Baco. Veig una munió de Sátirs prop de aquestas baumas. Desd' ara saludo al mes vell de tots.

Sileno: Salut oh estranger! Fesme saber qui ets y quina es ta patria.

Ulisses: Ulisses de Itaca, rey del pais dels Cefalenechs.

Sileno: Ja conech d' allí á un qu' es molt xarraire fill de Sissifo.

Ulisses: Só jo mateix; mes no 'm motejis (*).

Sileno: D' ahont vens navegant á n' aquí Sicilia?

Ulisses: D' Ilion y de las fatigas de la guerra de Troya.

Sileno: Com? No savias tornar á ta patria?

Ulisses: Los vents y las tempestas m' han llansat per forsa en esta platxa.

Sileno: Oh! Oh! tu has sufert las mateixas desgracias que jo.

Ulisses: Es á dir que tu també t' has vist obligat á abordar á esta terra?

Sileno: Sí, tot perseguint als piratas que s' enduyan á Baco.

Ulisses: Mes quina terra es aquesta, y qui son los que en ella hi viuhen?

Sileno: Son los cims del Etna, los mes alts de Sicilia.

Ulisses: Ahont son los murs y las torras de la vila?

Sileno: Estranger, no n' ni ha pas d' aixó: aquests rochs punxeguts no están pas poblats d' homes.

Ulisses: Qui son donchs los qui posseeixen aquesta terra? Son potsè bestias salvatjes?

Sileno: Son Ciclops que viuhen en baumas, y no sota teulat.

Ulisses: Obeixen á un capitá? O lo poder pertany al poble?

Sileno: Son nómadas, y ningú obeheix á ningú.

Ulisses: Sembran l' espiga de Ceres, ó de que viuhen?

Sileno: De llet, de formatje y de la carn dels moltons.

Ulisses: Coneixen la beguda de Baco, lo such de la vinya?

Sileno: Res d' aixó: mudan tot sovint de lloch, viuhen en aspre terra.

Ulisses: Estiman als estrangers, y cumpleixen ab ells los debers de la hospitalitat?

Sileno: Per ells la carn mes apetitosa es la dels estrangers.

Ulisses: Qué dius are? Se menjan los homes que matan?

Sileno: Ningú ha abordat aquí que no haja sigut degollat.

Ulisses: Mes hont es lo Ciclop? Es dintre d' eixa cova?

Sileno: Se n' es anat á l' Etna á perseguir ab sos cans á las bestias salvatjes.

Ulisses: Sabrias donchs que hi ha que fer pera poder fugir d' aquí?

Sileno: No 'u sè pas Ulisses; mes nosaltres estém á punt de ferho tot pera tú.

Ulisses: Donchs vénnos los queviures que tenim de menester.

Sileno: No tenim, com ja t' he dit, mes que la carn d' aquests animals.

Ulisses: Mes ja es prou agradable y bona per apagar la fam.

Sileno: També tenim formatje fet de llet presa y de llet de vaca.

Ulisses: Ensenyam tot aixó, ara que s' hi véu, per poderho comprar.

Sileno: Mes digas quant or me 'n donarás?

Ulisses: No es pas l' or que t' oferesch, sino la beguda de Baco.

Sileno: Oh bon amich! Qué has nomenat are? Una cosa que tant temps ha que no havém tastat!

Ulisses: Es un beure que m' ha donat Maron lo fill del Dèu.

Sileno: Aquell á qui en altres temps havia criat y portat en mos brassos?

Ulisses: Lo fill de Baco, perque n' estigas ben segur.

Sileno: Aquest vi l' has deixat en la sentina de ton vaixell, ó 'l portas aquí?

Ulisses: Aquest bot lo guarda, com ja 'u pots veure, bon home.

Sileno: Y no n' hi ha una mica per omplirme 'n la boca?

Ulisses: Ab lo que pot rajar d' aquest bot ne tens per omplirtela dos cops y tot.

Sileno: La bella font de la que 'm fas present, alegra lo mèu cor!

Ulisses: Vols desd' are tastar aquest vi pur?

(*) Ulisses era fill de Laertes; pero 's deya que sa mare Anbiclea havia tractat á Sissifo.

Sileno: Tens molta rahó; lo tast crida al parroquiá.

Ulisses: Porto per ço un beyre ab mon bot.

Sileno: Vaja donchs, aboca ab llarguesa, perque après que l' haja begut ne guarde lo recort.

Ulisses: Tè!

Sileno: Oh! oh! Quin flayre tan encisador.

Ulisses: Donchs que, potser l' has vist?

Sileno: No, per Júpiter, mes lo sento.

Ulisses: Tástal, tástal, que aixis no 'l alabarás solsament ab paraulas.

Sileno: Qu' es bó! Qu' es bó! Baco me convida á ballar. Ah! ah! ah!

Ulisses: T' ha passat bè per la gola?

Sileno: Molt bè, molt bè! M' ha corregut fins al cap de las unglas!

Ulisses: A mes d' aixó també 't donaré argent.

Sileno: Guarda l' or; y deixam solsament lo bot.

Ulisses: Donchs portéu desseguit los formatjes y 'ls moltons.

Sileno: Vaig á ferho, menyspreant lo enúig de mos amos; pus per beure una sola copa, daria los remats de tots los Ciclops, y m' avindria á que 'm llansessin al mar, desde 'l cim de la roca de Léucade, quant l' ubriaguesa haguès aixamplat mon visatje. Certament es un foll lo qui no l' hi agrada beure; bevent un se dona als goigs de l' amor, als plahers de la dansa, y al oblit dels mals; burlantme de la bestiesa del Ciclop y de son ull únich, no 'm faltará semblant beguda.

(*Entra á la cova á cercar los formatjes y moltons*).

Lo Chor: Escolta Ulisses: mentres t' esperas enrahonarém una miqueta.

Ulisses: Sí: vosaltres sou amichs que 'us dirigiu á un amich.

Lo Chor: Donchs tant mateix héu pres á Troya, fent cativa á vostra Elena?

Ulisses: Y hém destruit la casa dels descendents de Priamo.

Lo Chor: Després d' haver fet presonera á l' hermosa jova, l' hauréu tots maltractada l' un darrera l' altre? Perque á n' ella li plau cambiar de marits, pérfida, y per ço al veure calsas elegants á las camas de Páris, y lo collaret d' or en son coll, se n' hi aná la tèsta, y deixa á Menelao, tan bon home com era! Ah si fòs per mí tant se valdria que 'l Cel jamay haguès fet existir la nissaga de las donas!

Sileno: Oh rey Ulisses, véus aquí las riquesas dels pastors que jo vos porto: baladors anyells, y una abundosa provisió de formatje de llet presa; emportéus' ho, fugiu depressa d' aquesta cova, y donéume en cambi lo dols such del rehim de Baco.... Oh Dèus!.... Véus' aquí 'l Ciclop que ja torna. ¿Qué fém?

Ulisses: Sileno, estém perduts! Per hont fugím?

Sileno: En lo vuit d' aquella roca vos podréu amagar.

Ulisses: Tu 'ns donas un consell molt perillós. Allí caurém en sos filats.

Sileno: Perillós!.., de cap manera! Hi ha molts amagatalls en eixa penya.

Ulisses: No 's fará pas aixis. Molt grèu li sabria á Troya si fugiam davant d' un sol home: mes d' un cop ab las armas á las mans, he resistit l' embat de un aplech de Frigis. Mes si tenim de morir, morirém com gent de cor, y si aixis salvém nostra vida, també salvarém ab coratge nostra gloria.

J. R. R.

(*Seguirá.*)

DE PORTA EN PORTA.

—IMITACIO DEL ALEMANY.—

(*Traducciò.*)

Trucantne de porta en porta,
per lo món ne caminava,
demanant aculliment
en lo nom de la desgracia.
De la superba fortuna:
truquí al poderós alcássar,
y un negre maravedís
dés de la finestra 'm llansan.
Del honor truquí á las portas
y 'm contestá una fantasma.
«Si no ets ni noble ni rich,
no trovarás aquí entrada.»
A las portas del treball
truquí, derramantne llágrimas,
y 'm respongueren uns plors
que á los mèus plors ofegavan.
La casa de la alegría
cerquí, pero d' eixa casa
dirme ningú me sabé,
encar' que tots la buscavan.
Llavors, arribí á la porta
d' una caseta mòlt blanca
que en un siti retirat
muda, trista y solitária,
s' escondia, s' escondia,
d' un xiprer sota las brancas.
Suáu, mòlt suáu truquí,
tementne que se 'm negaran;
y mòlt baixet, mòlt baixet
contestaren: «Entra, passa;
que encar qu' es humil mon llar
y mòlts en ell ne descansan,
sempre hi ha espay en la tomba
per' acullir la desgracia.»

ENRICH CLAUDI GIRBAL.

CURIOSITATS.

258 son los Sants Pares que hi ha hagut desde San Pere fins á Pio IX.

I.	De las Galias.	VIII.	Milanesos.
XVII.	Grechs.	VI.	Alemanys.
IV.	Africans.	XV.	Francesos.
I.	Sabí.	I.	Loranés.
II.	Dálmatas.	I.	Borgonyò.
VI.	De la Siberia.	V.	De Génova.
XVI.	Toscans.	II.	Piamontesos.
IV.	De Sicilia.	I.	Holandés.
XVI.	De Nápols.	I.	De Portugal.
II.	Sardos.	I.	Inglés.
IV.	Espanyols.	I.	Candiota.
VII.	Venecians.	CXXXIV.	Romans.

Entre 'l llatins la B valia 300 y ab una ratlla demunt 3,000. Si la ratlleta era dessota llavors lo sèu valor era de 200.

Un home que caminès nit y dia y cada minut fes 100 pasos, trigaria un any y 63 dias en donar la volta al mon. Un ferro-carril á mitxa forsa la donaria en 36 horas. Un crit, si 's pogués allargar indefinidament, hi gastaria 32 y $^1/_2$. Una bala de canó, 21 horas y 3 quarts. La llum, dos décims de segon, y la electricitat, la meytat d' aqueix curt espay.

LA MALALTA.

DEDICADA A MON ESTIMAT AMICH LO POETA JOSEPH ROCA Y ROCA.

—¿Que us ha dit de mí l' metge,
mareta mia,
qu' estéu sempre tan pálida
plorosa y trista?
—No, filla mèva,
mira no estich plorosa
qu' estich alegra.

—

—No amaguéu la tristesa
que 'ls ulls descobran,
lo que calla solicita
la vostra boca...
—¡Ay, filla amada!
ha llansat la sentencia:
«no hi ha esperansa.»

—

—Y ¿quina malaltia
déu ser la mèva

que axis me deixa viurer
sens darme pena?
—Lo doctor, filla,
diu que perts las entranyas
de mica en mica.
—
—No teméu per ma vida,
donchs, mare meva,
no teméu, no, que m' mori
¡vana quiméra!...
—¿Tens esperansa?...
—¿Perque no? ¡Ay, tants viuhen
sens teni' entranyas!

Çaragossa 12 Mars de 1868. DOMINGO TORRENT.

PASSATEMPS.

Estavan fent una comedia y un dels que la escoltavan, veyent que no l' aplaudian preguntá al que seya al sèu costat.

—¿Qui es lo autor de aquesta comedia?

—Un juèu, responguè l' altre.

—Ara entench perquè no l' aplaudeixen, va esclamar lo primer, lo poble tè rahò; per esser feta d' un juèu, li manca *interès*.

Un cassador cassava. Se li aixeca una perdiu entre camas. Carrega, guayta, apunta, tira... pum! No la ensopega y 's posa á cercar. ¡Qué es cas de trobarla! Véu un pagés que llaurava.

—Heréu, li pregunta, ¿hauriau vist caure una perdiu?

—No senyor.

—Sembla mentida. ¿Almenys hauréu vist volejar algunas plomas?

—Aixó sí; per cert que volavan tan bè, que fins arrossegavan la carn.

—¿Ets tu ó ton germá Baldiri, qui va morir ara fá un mes?

—Es en Baldiri qui va morir: emperó jo estich bona pila mes malalt qu' éll.

Veuse aquí que una vegada, se van reunir tots los diputats de una provincia y solemnisaren, ab un llarch dinar, un gran aconteixement.

Entr' ells n' hi havia mòlts de nobles y uns quants de la classe pobre, com que fins hi havia un pastor. Precisament tenia aquest darrer sentats als séus costats á dos ricatxos de mòlt nom. Un d' ests dos mortificat de tindre per company de taula á un pastor y volent divertirse un rato, quan foren á las postras va dirli:

—Quan á entradafosch voléu aplegar los béns y bous escampats pèl ras ¿que es lo que féu?

—Xiulo, diguè 'l bo del pastor.

—Y ¿com xiuláu?

—Aixís.

Y 'l pastor xiulá baixet, baixet.

—Si xiuláu com ara veniu de ferho, mòlts ne devéu pérdre, perque ben pochs serán los que 'us senten.

—Jo 'us diré, li va respondre ab mòlta mónita 'l pastor llavors, quan las bestias están aprop no tinch de cridar gayre.

Diálech entre un bordegás desvergonyit y un vellot molt avaro.

—Diguim, don Llorens: ¿com es que quan viatja en lo *carro-ferril*, vá sempre *en tercera*?

—Perque no hi ha *quarta*. (Histórích).

—¿Que tal. Jaume, tindrém olivas aquest any?

—Ay senyor! No 's pot dir que n' hi haja, perquè no n' hi ha: tampoch se pot dir que no n' hi haurá, perque bè se 'n véuhen. N' hi ha y no n' hi ha.

—¿En qué quedém?

—En que n' hi hauria mòltas si n' hi haguès mes, y no n' hauria gens si n' hi haguès menys.

SR. DIRECTOR DEL «GAY SABER.»

Vich 12 *de Abril de* 1868. (1)

Conto que plauria als lectors del «*Gay Saber*» que en ma correspondencia parlés de las festivas camilleras, sent avuy la diada en que tantas cistellas s' enraman en aquesta plana, tantas corrandas se dictan, y tant d' amoretas se parla en nostras masías, mentres las collas de rumbosos fadrins contan los ous que s' aymia ha posat en lo cistelló, tement no 'ls hajan valgut un «*marso*» sas refiladas y cantarellas. Pero deixarém aixó per un altra dia, sent tant fresca encara entre 'ls barcelonins la bonicoya descripciò que de tant bella com antiga costum, féu nostre «*fadrí de montanya.*»

Vaig, donchs, á parlar d' una cosa que encara que mòlt diferenta no inclou menos poesía en mitj de la seva gravedat, que las cansons que aquesta nit he sentit desde 'l porxo de ma casa de pagés. Vull dir las funcions religiosas que en nostra ciutat tots los anys se celebran y que enguany m' han afectat mès que may. La professò del diumenge del Ram, sobre tot, es una de aquellas solemnitats religiosas que una vegada vistas no se oblidan may, y que mouhen fins á tal punt lo sentiment, que la devoció que inspiran no pot deixar de ser profitosa á qualsevol cor sensible. Figúrintse los que no l' hajan vista may, set centas personas ab vesta negra, que ab pas silenciós acompanyan y fan llum als misteris de la passiò que duhen uns que van vestits ab igual trajo, y á las tristas imatges d' un Sant Crist y la Verge dels Dolors precehidas de dos chors de preberes que ab tonada melancónica, cantan ab véu pausada los versets del «*Stabat.*» Aquest cant sublime, unit ab lo religiós silenci que guardan los que miran la professò, y seguit de tant en tant de las fúnebras notas del fugot que acompanya lo cántich llastimós que á cada punt alsan endoladas collas de cantors que, en mitj de la professó están repartidas, unit aixó ab lo cruixit de la cadena que arrossegan alguns dels que portan los «*improperis*» y ab la compassiò que fan mòlts dels devots congregants que descalsos segueixen ab l' esperit lo camí del Calvari; fá de la ceremónia un objecte de pietat tant fervorosa, que mòlts dels que se la miran no poden deixar de plorár, y un sent en lo cor aquella espécie de entussiasme poétich de que no 'n poden tenir idea los que alguna volta no hajan considerat los misteris del Cristianisme. Tota la comarca vè á véurerla, y de moltas horas lluny venen gent á llogar una vesta y encéndrer una atxa per acompanyar la imatge de la Verge. Y quant un está contemplant la religiositat dels que la professó acompanyan, y sab que vé aquesta práctica de temps immemorial, beneheix á nostres pares que la instituhiren, y espera en lo esdevenir de la poesía de montanya, ab tal que aquestas festas nos reformin per un esperit de novedat.

¿Quants moniments has vist? se preguntan uns á altres los vehins de aquesta ciutat lo dijous sant á la tarde; que en véurer moniments se passan aquí las últimas horas del dit dijous y las primeras del diméndres, y en totas las esglesias de esta ciutat que, com tothom sab, sòn, moltas s' hi guarneix lo moniment. Crech que, també se déu dar preferencia en eixa correspondencia als moniments de esta ciutat en la relació de las festas de Semana santa, ja que se conserva entre nosaltres la costum dels pobles senzills de portar cada casa son ciri al moniment, y després de ensetat aixís y estrenat, fè 'l cremá en los dias de tempesta per allunyar las malestrugas bruixas que van devant dels núvols, y de arreglar las mès acomodadas un maig, que compost ab agradable delicadesa, sino se subjecta sempre á las reglas artisadas del gust, es almenys un testimoni de la senzillesa y candor de la gent de aquestas terras, y conservant en la festa del dijous sant un carácter popular que fa sos elevats objectes agradosos á la imaginació del poble, logra que los grans y los petits pugan respirar aquell aroma místich, font rica de poesía, que en aquesta época mès que may surt de la urna del Santuari.

Sens volerho, me he anat allargant, parlant de cosas místicas, com sino 'm recordés que parlava en las columnas d' un periódich literari, pero m' ho dispensará quisvulla que comprengui la santa poesía que sota las voltas d' un temple inflama un cor cristiá en semblants dias. Aixís pensa desde alguns anys nostre cercle literari, que 'l dimars sant dedica la vetllada á una académia «*lírico-religiosa.*» Enguany ha sigut lluidíssima, tant per part de la felís execució de las pessas musicals, per cert ben escullidas, que ab corals aplausos foren rebudas, com, enara mès, per rahó de las notables poesías que s' hi llegiren. Després de dos treballs en prosa sobre materias morals y teológicas, en Joaquim d' Espona llegí una tendre y sentida poesía que duya per títol «*Beguda del Calvari*» després de la qual son germá N' Anton ne llegí una altra no ménys notable titolada «*La creu triumfant*» seguint aprés en Jaume Collell ab una del mateix títol ab fort y robust accent corresponent á son fondo; en Joseph Serra ab altra nomenada «*Ecce homo*» no menos bella y enérgica, qui llegí dos mès d' en Joseph Casafont y d' en Martí Genis, que no meresquéren menos aplausos.

Dèu fassi que per mòlts anys continuin nostres poetas entussiasmantnos ab tant bonas inspiracions, y poden estar segurs que 'ls serán eternament agrahits sos amichs y compatricis. J. M.

(1) Per rahò d' haverla rebuda tart, aquesta correspondencia no s' ha pogut publicar fins avuy.

LA RELIGIO CRISTIANA.

(SONET).

Vomitava d' Adam la rassa impía
L' error funest en sa insolent demencia,
E inflada per la audás concupiscencia
A la torpe materia 'l cor rendia:
Holocausto sacrilech oferia
Ab tot lo plé de sa gentil conciencia,
Y encesa per lo foch d' única creencia
Exaltava la fera idolatría.
Un *basta ja* ressona á inmensa altura:
Dèu vesteix á son Fill de carn humana,
Pera que agoti 'l cálser d' amargura,
Pera que rebi en créu mort inhumana,
Y redimint á l' infelís criatura
Funda l' augusta Religió Cristiana.

MARIAN FRANQUESA.

NOVAS.

En aquest nombre comensém la publicació d' una trajedia d' Eurípides, *Lo ciclop:* es lo mes triat de tant ilustre poeta. Ja que tant se parla de la poesía grega, hem cregut fer un bè donant á coneixe al mes eminent dels autors del antich teatre grech.

Lo poeta catalá En Lluis Roca y Florejachs acaba de ser nomenat cronista de la ciutat de Lleyda: no podia recaure lo nombrament en persona mes digne y de mes clar juhí. Dém de tot cor la enhorabona al poeta per la merescuda y justa honra que acaba de ferli l' Ajuntament de sa vila natal.

S' acaba de publicar á Paris per un autor molt conegut, si be baix lo nom de Maurice de Podestat, una col-lecció de set comedias de saló ab lo títol *La comedie au boudoir*. Esta obra se ven en la llibreteria internacional boulevart Montmartre, 15. També s' han publicat á mes mes:

HAMLET, *et ses comentateurs depuis Gœte* per Blaze de Bury.
GERICAULT, *étude biografique et critique*, per Charles Clement.
MORALE FAMILIERE, per P. I. Stahl.
LES MÉRES ET LES ENFANTS, per Edmond Douay et F. Teinturier.
VOYAGE DE MARTIN A LA RECHERCHE DE LA VIE, par Louis Rambaud.

Lo edifici qu' ha de servir per la *Esposició de bellas arts*, sabém que ja te comensats los fonaments. La obra se tira endavant ab un zel molt recomenable y es d' esperar que abans de poch ne pogám tocar tots los profitosos resultats que son d' esperar de tan noble y patriotich pensament.

Son ja tots arribats los poétas de Provensa, que venen á la festa dels Jochs-florals. Saludém de cor als nous hostes als quins ja de molt temps tenim per bons amichs y no podém menys de quedarlos agrahits de cor per haver volgut honorar ab sa presencia la nostra festa catalana.

Llista dels títols y lemas de las poesías premiadas en lo certámen dels Jochs Florals de aquest any.

Flor natural.—Premi: Lo castell feudal.—Vivre en tout c' est vivre cent fois. (Lamartine)
Primer accessit:—¡Ruinas!—Estos Fabio ¡ay dolor! que ves ahora
Campos de soledad, mustio collado,
Fueron un tiempo Itálica famosa.
Segon accessit:—L' espigolera.—Aixis son las de ma patria
Englantina d' or.—Premi: Lo darrer Pallars.—Patria.
Primer accessit:—Lo rey del vent.—Ques, frare? Ja dihuen que vos vos fets nomenar rey d' Aragó? (Muntaner).
Segon accessit:—Canamunts y Canavalls.—Et pugnavit vir contra fratrem suum, et vir contra amicum suum. (Isaias, XIX.)
Viola de plata y or.—Premi: No s' ha adjudicat.
Primer accessit:-Penediment.-La mort no tem que lo mon dampnifica,
Sino que tem que cel me defallesca. (Ausias Marh.)
Segon accessit:—Afany.—Sitio.
Premi extraordinari d' un brot de taronger de plata, donat pel Consistori.
Premi: Lo palau enchantat.—Ieu la vese quel lo branqueto
E sa frescour me fai lingueto.
Primer accessit:—Chants d' amor.—En lloch d' hu tres chants d' amor
Vos tramet lo trovador,
Trie aixis lo jutge scient
No 'l mes bó, lo menys dolent.
Segon accessit:—A la inspiració.—¡Oh inspiració divina devallada del cel....
Medalla d' or: Lo siti de Girona en l' any 1809.—Dèu y Patria.
Medalla d' plata: Historia del Siti de Girona en 1809, endressada á las classes populars.—«Quel mon tan cruel gent no ha lla hon han poder, com son francesos!... Mas aquell poder no era res al poder de Deus, qui guardava é defenia ab bon dret los Sicilians.»
(MUNTANER.)

Barcelona 27 d' Abril de 1868.
Lo Mantenedor President.
V. BALAGUER.

P. A. DEL C.
Lo Mantenedor Secretari.
F. MIQUEL Y BADIA.

Enguany á mes á mes de la ediciò en paper satinat y de ver luxo com se fa sempre del volum de las composicions premiadas en Jochs-florals, se 'n fará un' altra de económica que no valdrá mes que una pesseta. No podém menys de aplaudir de tot cor tan bona idea que ha de contribuir poderosament á la popularisació de las bonas lletras catalanas. Lo editor que ho es En Alvar Verdaguer, mogut per son zel per la bona causa, no ha mirat altra cosa al ferho que prestar un servey á la literatura catalana, molt nos tindriam d' engayar ó aquest servey li será recompensat com se mereix.

A. ARMINDA.

Cada dia 's diu que al naixe
de l' auba lo raig primer,
de margaridas y rosas
ne coronas tós cabells.

Tambe 's diu que ans de que baixis
á la vall, en cada flor,
per coronarte de perlas,
posa una perla 'l Senyór.

Y que tú, ben agrahida,
alsant los ulls vers lo cel,
á cada una flor que arrencas
ne donas un dols beset.

Aixó 's diu de tú en la vila,
mes jo de tú dich tan sols,
que voldria ser la perla
de ta mes volguda flor.

F. UBACH Y VINYETA.

PENSAMENTS.

Los honors no déuhen ser buscats, sino guanyats.

La fé creix en nostre cor á proporció de la sahò que hi troba.

Lo mes preuhat que hi ha al mòn es la felicitat que pochs cercan, y lo mes volgut, son los diners, que fan plorar á molts.

RECLAMS.

Avuy se reparteix als suscriptors lo primer quadern de la segona ediciò la *La Masia dels amors*, poéma catalá en XII cants fet per F. Pelay Briz. Contè lo I de la obra, junt ab lo artícle que li dedicá un de nostres mes entesos y ben reputats escriptors. Se suscriu en la llibreria del Centre de obras literarias de Catalunya plassa de S. Jaume; Ginesta, Jaume I; Puig, plassa Nova; y casa del editó, Argentería, 44.

Entre las obras ofertas als nostres suscriptors en lo nombre darrer, per oblit deixarem de marcar lo preu á duas d' ellas y son estas:
La crónica de Pere IV, publicada per A. de Bofarull. 16 rs.
L' orfaneta de Menargues, per » » » 32 »

Se prega als suscriptors de fora que s' entenen ab l' editor, que fassin lo favor de remetre lo primer trimestre, á fi de no rebre perjudici en lo repart dels nombres vinents. Poden ferho enviant lo valor de la suscripció en sellos de mig ral.

Per lo no firmat, lo secretari de la Redacció JOSEPH ROCA Y ROCA.

E. R.—JOAN ROCA Y BROS.

Estampa de EL PORVENIR, de la viuda de Bassas, á cárrech de J. Medina, carrer dels Tallers, núm. 51 y 53.—1868